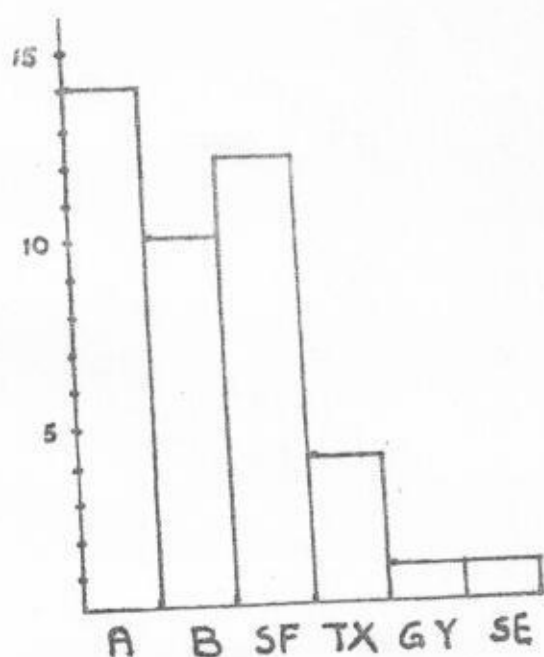

Utav de 47 holkarna undersökte vi 42 stycken. Av dessa var 14 stycken tomma och 10 stycken trasiga. I de bebodda holkarna häckade följande 4 arter: svartvit flugsnappare, talgoxe, göktyta och stare.

A tomma
 B trasiga
 SF svartvit flugsnappare
 TX talgoxe
 GY göktyta
 SE stare

Figur 2. Stapeldiagram visande fördelningen av fågelarterna i holkarna, samt tomma resp. holkar ur funktion. I ett fall hade en ekorre använt sig av en holk till nötförråd.

Öyvind Dössländ

NÄKTERGALEN *Luscinia luscinia* I VÄSTERÅS KOMMUN 1976

Inledning

Näktergalen, som på 1950-talet var en mycket sparsamt förekommande fågel i västeråstrakten, har under det senare decenniet expanderat kraftigt. Den har dock funnits här längre tillbaka i tiden. Under 1700-talet fanns troligen en stam i mälardalen. I sin "Beskrifning öfver Wästmanland" (1754) skriver Olof Grau om Nyckelön "At näktergalen, en så rar och sällsam fogel här i våra orter, skal här på ön låta höra sig." Linné (1746) anger Fullerö och I.A. af Ström (1829) Tidö som tillhåll för näktergalen (Walldén 1955). I modern tid är första fyndet från Skultuna 1930. Sedan hördes näktergalen vid Stallhagen 1940. På Nyckelön hördes den åter 1950, vid Notudden 1952 och 1953 återigen på Nyckelön. Detta år hördes den också vid Johannisberg. Vid Fullerö sjöng den åter 1954, samt vid Apalby, Notudden och Nyckelön. 1955 dök den upp på Tidö igen samt vid Askö (Walldén 1955).

Från mitten av 1950-talet har näktergalen årligen förekommit längs mälardalens stränderna. Under 1960-talet började arten öka i antal. Vid månadsskiftet maj-juni 1966 kunde ett 20-tal näktergalar inräknas i västeråstrakten (Avelin 1968). Nu, tio år senare, kan man inräkna lika många näktergalar bara genom att förflvta sig någon kilometer på Askövikens norra sida, Tidöhalvön eller Fullerölandet fram till Tidö-Lindö.

Inventeringsmetodik

Inventeringen har koncentrerats till områden där man kan förvänta sig en förekomst av näktergal, dvs redan kända lokaler. Detta betyder att mälaronrådet är mycket väl undersökt och endast få näktergalar torde ha undgått upptäckt där. Kommunens norra delar är mindre noggrant inventerade mycket beroende på att, för arten lämplig biotop saknas. Undersökningen utfördes veckan före midsommar för att undvika alltför stor andel tillfälliga fåglar. Mälärstränderna, som har den rikaste förekomsten i kommunen, inventerades till största delen under natten 11-12.6 för att undvika eventuella dubbelräkningar. Räkningarna utfördes huvudsakligen till fots och från cykel. Mäläröarna inventerades med båt. På de större öarna gjordes landstigningar för att ernå ett så komplett resultat som möjligt. I inventeringen har 33 personer deltagit till vilka ett tack riktas.

Inventeringsresultat

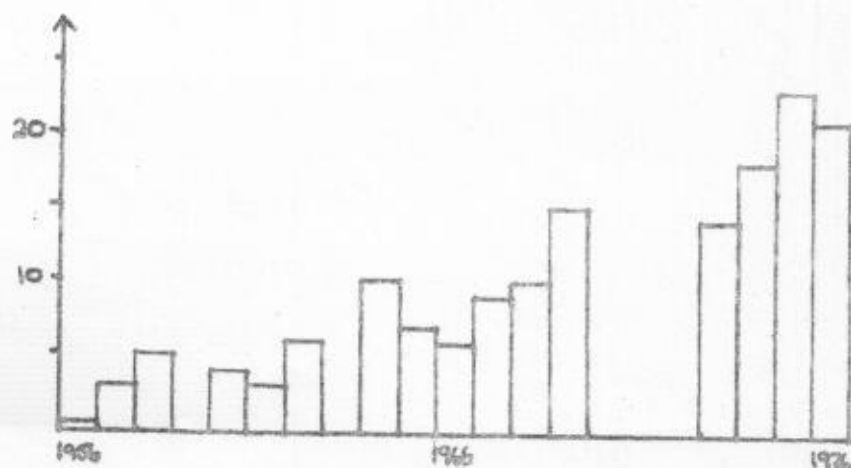
Totalt inräknades 163 näktergalar och som väntat noterades huvuddelen i anslutning till Mälaren. Utanför detta område hördes endast 6 ex fördelade på Skultuna (3 ex), Svanå (1), Tillberga (1) och Suraleden strax N E18 (1). För övrigt se tabell!

Tabell 1. Antalet inräknade näktergalar fördelade sockenvis.

Socken	Antal	Socken	Antal
Rytterne	40	Ängsö	18
Dingtuna	1	Björksta	0
Barkarö	63	Tortuna	0
Lundby	8	Badelunda	3
Lillhärad	1	Hubbo	1
Skerike	0	Tillberga	0
Västerås	9	Sevalla	0
Irsta	4	Romfartuna	0
Kärrbo	8	Skultuna	4
Kungsåra	3	Haraker	0
		Summa:	163

Den tätaste förekomsten uppvisade norra sidan av Asköviken med 20 ex på sträckan "Rastholmen"-källskär. Denna sträcka har räknats sedan 1956, varje år med undantag för 1959 och 1963 (se figur 1). Uppgifterna är hämtade dels från privata räkningar (HOM och Håkan Östholm), dels från klubbens liggare vid Asköviken, samt från förteckningar över fågeliakttagelser vid Asköviken.

Figur 1. Diagram visande antalet sjungande näktergalar på sträckan "Rastholmen"-källskär vid Asköviken 1956-1976. 1959 och 1963 gjordes inga räkningar och från 1970-72 finns inga uppgifter tillgängliga från just denna sträcka.

Karta över södra delen av Västerås kommun, visande fördelningen av näktergalar. Varje markering visar en sjungande näktergal.

Litteratur

- Avelin, H. 1968. Fågelrapport från Västmanland 1966 jämte vissa kompletterande uppgifter från tidigare år. Vår Fågelvärld 27:76-80.
- Lindell, L. 1974. Förteckning över fåglar observerade vid Asköviken 1973. Stencil.
- Skoglund, T. 1976. Förteckning över fåglar observerade vid Asköviken 1975. Stencil.
- Walldén, B. 1955. Västeråstraktens växt- och djurliv. Västerås.

Hans-Olof Hellkvist

Henry Hirsimäki

Per Magnusson

Thomas Skoglund

- o -

FÅGELRAPPORTER: oktober-december 1976

- Storskarv. 1 ex sågs vid Björnöen 5.10 (SL). Färre än tio observationer föreligger från kommunen.
- Häger. Sena iakttagelser utgörs av 1 ex vid Asköviken 6.11 (KOH m fl), 14.11 (PT m fl) och 27.11 (HOH), samt 1 ex vid KVV, Västerås 6.11 (HH,TS).
- Småskrake. En observation: 7 ex 2.10 Ridön (AFA).
- Storskrake. Flera stora sk skrakmattor har setts i november, som mest ca 1000 ex S Aggarön och 850 ex på Oxfjärden 13-14.11 (VOK resp KK).
- Salskrake. Rastande flockar iakttagna i Asköviken 10.10-14.11, som mest 28 ex 24.10 (ARA, KOH), 68 ex 6.11 (OD m fl) och 50 ex 13.11 (KOH).
- Sädgås. Vid Asköviken sträckte 6+19 ex 3.10 (DG) och 1 ex rastade 17.10 (RC, OD).
- Vitkindad gås. En flock om hela 200 ex sträckte över Västerås 12.10 (HOH). Detta är den i särklass största iakttagna flocken i kommunen. Arten är ej heller årsvis i området.
- Sångsvan. Ängsö: 8 ex mot N 14.11 (kh) och 2 ex 28.11 (HH, Kk, TS). Asköviken: 9+8+6 ex mot S 14.11 (PT m fl) och 4 rastande ex 21.11 (TS).
- Kungsörn. På Ängsö sågs 1 ex 7.11 (TS) och 1 juv ex 31.12 (MJ m fl). Vid Asköviken har 1 juv ex setts regelbundet från 6.11 och fram till årsskiftet (KOH m fl).
- Ornvråk. Vid Romfartuna sågs 15 ex plockande mask 5.10 (SL) och på samma plats fanns 11 ex 6.10 (SL) och 6 ex 11.10 (SL). Sträckande fåglar iaktogs vid Asköviken 8.10, då 23 ex noterades (JHIF, OD).
- Fjällvråk. Fyra observationer av enstaka ex 7-24.10 vid Asköviken. Från övriga delar av kommunen föreligger endast en observation, 1 ex 4.10 vid Bäckby (TS).
- Sparvhök. Asköviken: iakttagen i oktober (5 ggr), november (4) och december (3).
- Duvhök. Asköviken: observerad i oktober (8 ggr), november (5) och december (2).
- Havsörn. Asköviken: 1 ad ex sågs 20.11 (TS m fl), 27.11 (HOH) och 12.12 (HOR). Sistnämnda dag sågs även 1 ad ex på Ängsö (Kk m fl). Enligt yrkesfiskare på Ängsö, har en havsörn uppehållit sig kring Granfjärden hela hösten.